ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტი
საფეხური: საბაკალავრო
სილაბუსი

1.	სასწავლო კურსის დასახელება	**მორფოლოგია 1** Morphology 1
2.	სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
3.	კრედიტების რაოდენობა	6 კრედიტი
4.	საკონტაქტო საათების რაოდენობა	**საკონტაქტო - 32 საათი:** • ლექცია-სემინარი - 28 საათი • შუალედური შეფასება – 2 საათი • დასკვნითი შეფასება 2 საათი **დამოუკიდებელი სამუშაო - 118 სთ**
5.	ლექტორი	**თამარ მახარობლიძე,** ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. **ტელ.** 99532) 2778090, 599317776; ელ-ფოსტა: tamar.makharoblidze@iliauni.edu.ge; ateni777@yahoo.com; სტუდენტებისთვის ინდივიდუალური საკონსულტაციო საათების ჩანიშვნა შესაძლებელია წინასწარ, ლექტორთან შეთანხმებით.
6.	სასწავლო კურსზე დაშვების წინაპირობები	
7.	სწავლების მეთოდები	ლექცია, სემინარი, ანალიზი და სინთეზი, პრაქტიკული მეთოდი, ელექტრონული სწავლების მეთოდი/ელემენტები, დემონსტრირების მეთოდი, ჯგუფური მუშაობა.
8.	სასწავლო კურსის მიზანი	კურსის მიზანია, სტუდენტებმა შეისწავლონ ქართული ენის სახელთა მორფოლოგია, რაც არის ძირითადი საფუძველი ფილოლოგიური განათლებისთვის.
9.	სწავლის შედეგები და კომპეტენციები (დარგობრივი და ზოგადი)	**დარგობრივი კომპეტენცია:** სტუდენტი: • ავლენს ცოდნას ქართული ენის სახელთა მორფოლოგიის შესახებ, კერძოდ: შეუძლია სახელთა სეგმენტაცია და სახელური გრამატიკული კატეგორიების აღწერა, მარკერების იდენტიფიცირება; • ავლენს სახელური გრამატიკული კატეგორიების ზოგად ცოდნას. **ზოგადი კომპეტენცია:** სტუდენტი ავლენს: • ანალიზის და სინთეზის უნარს; • კრიტიკული აზროვნების უნარს; • პრეზენტაციის ზეპირი და წერილობითი კომუნიკაციის უნარს.
10.	ძირითადი თემები	არსებითი სახელი, ზედსართავი სახელი, რიცხვითი სახელი და ნაცვალსახელი, ბრუნება, თანდებულიანი და ნაწილაკიანი ფორმები. ფლექსიური და დერივაციული ფორმაცვალება სახელებში.
11.	შეფასების წესი	**შეფასება 100-ქულიანი სისტემით** მიმდინარეობს. ქულები გადანაწილდება და

განისაზღვრება ამგვარად:
შეფასების სისტემა:
(A) ფრიადი - შეფასების 91-100 ქულა;
(B) ძალიან კარგი - მაქსიმალური შეფასების 81-90 ქულა;
(C) კარგი - მაქსიმალური შეფასების 71-80 ქულა;
(D) დამაკმაყოფილებელი -მაქსიმალური შეფასების 61-70 ქულა;
(E) საკმარისი - მაქსიმალური შეფასების 51-60 ქულა;
(FX) ვერ ჩააბარა - მაქსიმალური შეფასების 41-50 ქულა, რაც ნიშნავს, რომ სტუდენტს ჩასაბარებლად მეტი მუშაობა სჭირდება და ეძლევა დამოუკიდებელი მუშობით დამატებით გამოცდაზე ერთხელ გასვლის უფლება;
(F) ჩაიჭრა- მაქსიმალური შეფასების 40 ქულა ან ნაკლები, რაც ნიშნავს, რომ სტუდენტის მიერ ჩატარებული სამუშაო არ არის საკმარისი და მას საგანი ახლიდან აქვს შესასწავლი.

შეფასების კომპონენტები:

შეფასების ფორმა	**შეფასების კომპონენტი**	**შეფასების ქულა**	**მინიმალური ზღვარი**
შუალედური შეფასება	• აქტიურობა • შუალედური გამოცდა (ზეპირი გამოცდა) • პრეზენტაცია	20 ქულა 25 ქულა 25 ქულა	22 ქულა
დასკვნითი შეფასება	დასკვნითი გამოცდა ზეპირი გამოცდა	30 ქულა	11 ქულა

შეფასების ძირითადი მეთოდები: აქტიურობა, კოლოკვიუმი, პრეზენტაცია, ზეპირი გამოცდა.

დასკვნითი შეფასება არის შემაჯამებელი და მასზე გასვლა სავალდებულოა ყველა სტუდენტისთვის.

სასემინარო აქტივობის შეფასება მოიცავს ორ კომპონენტს: საშინაო დავალებების შესრულების ხარისხი / სიხშირე და სემინარზე დავალებების შესრულების ხარისხი / სიხშირე. თითოეული კომპონენტის ფარგლებში მოქმედებს შეფასების შემდეგი კრიტერიუმები.
საშინაო დავალებების შესრულების ხარისხი და სიხშირე:
7-10 ქულა - სტუდენტი <u>ყოველთვის</u> მომზადებული იყო სემინარისთვის: წაკითხული ჰქონდა მასალა და <u>სწორად</u> ჰქონდა დაწერილი დავალებები.
3-6 ქულა - სტუდენტი <u>უმეტესად</u> მომზადებული იყო სემინარისთვის: წაკითხული <u>ჰქონდა</u> მასალა და დაწერილი ჰქონდა დავალებები.
1-2 ქულა - სტუდენტი უმეტესად <u>მოუმზადებელი</u> იყო: არ ჰქონდა წაკითხული მასალა და <u>არ ჰქონდა</u> დაწერილი დავალებები.
0 ქულა - სტუდენტი <u>არასდროს</u> არ იყო მომზადებული სემინარისთვის: არ ჰქონდა

		წაკითხული მასალა და არ ჰქონდა დაწერილი დავალებები. *სემინარზე დავალებების შესრულების ხარისხი და სიხშირე:* 7-10 ქულა - სემინარზე სტუდენტი <u>მუდმივად</u> ვრცლად და <u>ადეკვატურად</u> პასუხობდა დასმულ კითხვებს და თავადაც აქტიურად სვამდა ადეკვატურ კითხვებს. 3-6 ქულა - სემინარზე სტუდენტი <u>უმეტესად ჩართული</u> იყო: სხვებთან ერთად ან ინდივიდუალურად ასრულებდა მიცემულ დავალებებს და მონაწილეობას იღებდა დისკუსიებსა თუ სხვა აქტივობებში. 1-2 ქულა - სემინარზე სტუდენტი ცდილობდა, შეესრულებინა დავალებები, მაგრამ მისი პასუხები სრულიად <u>არაადეკვატური</u> იყო. იგი ძალზე <u>იშვიათად</u> იღებდა მონაწილეობას დისკუსიებსა და სხვა აქტივობებში. 0 ქულა - მას <u>არასდროს</u> მიუღია მონაწილეობა დისკუსიაში. **შუალედური შეფასება (ზეპირი გამოცდა)** (25 ქულა) მოიცავს ღია და დახურულ შეკითხვებს განვლილი მასალიდან. სტუდენტმა უნდა გამოავლინოს თეორიული მასალის ფაქტობრივი ცოდნა და შეძლოს სახელური ფორმის სეგმენტაცია და პრაქტიკული ანალიზი. პასუხები ფასდება შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით: 21-25 ქულა - პასუხი ვრცელი, დამაჯერებელი, სიღრმისეული, დასაბუთებული, ორიგინალური, საინტერესო და სრულყოფილია 16-20 ქულა - პასუხი ვრცელი, დამაჯერებელი და სიღრმისეულია, მაგრამ აკლია ზოგიერთი მნიშვნელოვანი ინფორმაცია. 11-15 ქულა - პასუხი ვრცელი და დეტალურია, მაგრამ ზედაპირულია, ან პასუხი შემოიფარგლება მშრალი ფაქტების ძალზე ზოგადი გადმოცემით; შეიცავს უზუსტობებს. 6-10 ქულა- პასუხი მოკლე და ზედაპირულია. შეიცავს უზუსტობებს. 1-5 ქულა - პასუხი მოკლე და ზედაპირულია. ძირითადად მცდარია. 0 ქულა - პასუხი მცდარია; პასუხი საერთოდ არ არის. **პრეზენტაცია** (25 ქულა) **სტუდენტები წარმოადგენენ პროგრამის მასალიდან რომელიმე შერჩეულ თემას გამდიდრებულს დამატებითი ლიტერატურით და პაუხობს ამ თემაზე კითვებს.** ფასდება შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით: 21-25 ქულა - საკვლევი პრობლემატიკა წარმოდგენილია ვრცლად, დამაჯერებლად, დასაბუთებულად, ორიგინალურად, საინტერესოდ; ნაჩვენებია პრობლემის სხვადასხვა პერსპექტივა. პერეზენტაციისას სრულად წარმოჩნდა როგორც შინაარსობრივი მომზადების, ასევე მიწოდების (სადემონსტრაციო) ფაზები. 16-20 ქულა - საკვლევი პრობლემატიკა წარმოდგენილია ვრცლად, დამაჯერებლად, დასაბუთებულად, ორიგინალურად, საინტერესოდ, მაგრამ, აკლია ზოგიერთი მნიშვნელოვანი დეტალი, საკითხი; ნაკლებად /არასრულად არის გამოკვეთილი საკითხის სხვადასხვა პერსპექტივა. 11-15 ქულა - საკვლევი პრობლემატიკა წარმოდგენილია ვრცლად, მაგრამ მნიშვნელოვანი დეტალების გარეშე, შეიცავს უზუსტობებს, არ ჩანს კვლევითი პერსპექტივები. 6-10 ქულა - საკვლევი პრობლემატიკა მხოლოდ ცალკეული დეტალით არის წარმოდგენილი, არ ჩანს ძირითადი პრობლემატიკის არსი. 1-5 ქულა - საკვლევი პრობლემატიკა არასრულყოფილია. აკლია მნიშვნელოვანი საკითხები. არ ჩანს კვლევითი პერსპექტივები. 0 ქულა - საკვლევი საკითხი არასწორად არის აღწერილი / გაანალიზებული / წარმოდგენილი; საკვლევი საკითხის პრეზენტაცია არ წარმოადგინა.

		დასკვნითი შეფასება არის ზეპირი. ხდება მთლიანი მასალის შეფასება. მოიცავს ღია და დახურულ შეკითხვებს განვლილი მასალიდან. სტუდენტმა უნდა გამოავლინოს თეორიული მასალის ფაქტობრივი ცოდნა და შეძლოს სახელური ფორმის სეგმენტაცია და პრაქტიკული ანალიზი. პასუხები ფასდება შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით: 26-30 ქულა - პასუხი ვრცელი, დამაჯერებელი, სიღრმისეული, დასაბუთებული, ორიგინალური, საინტერესო და სრულყოფილია. 21-25 ქულა - პასუხი ვრცელი, დამაჯერებელი და სიღრმისეულია, მაგრამ აკლია ზოგიერთი მნიშვნელოვანი ინფორმაცია. 16-20 ქულა - პასუხი შემოიფარგლება მშრალი ფაქტების ძალზე ზოგადი გადმოცემით; შეიცავს უზუსტობებს. 11- 15 ქულა - პასუხი შემოიფარგლება მშრალი ფაქტების ძალზე ზოგადი გადმოცემით; აკლია მნიშვნელოვანი საკითხები. 6-10 ქულა - პასუხი შემოიფარგლება მშრალი ფაქტების ძალზე ზოგადი გადმოცემით; ძირიტადად მცდარია. 1-5 ქულა - პასუხი ძალზე მოკლე, ზოგადი და არადამაჯერებელია. 0 ქულა - პასუხი სრულიად მცდარია; პასუხი საერთოდ არ არის.
12.	ლიტერატურა და სხვა რესურსები	**ძირითადი ლიტერატურა:** 1. თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები, I, თბილისი, 1986 2. ლ. კვაჭაძე, ქართული ენა, ნაწ. I, თბ., 2001 3. თ. მახარობლიძე, ვინ-რა კატეგორიის სინქრონული ანალიზისათვის ქართულში. გელათის აკადემიის ჟურნალი. 2005, N3 4. ქართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონი, (ვ. თოფურია, ი. გიგინეიშვილი) თბ., 1968 5. ა. შანიძე, ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები. თბილისი. 1973. 6. არნ. ჩიქობავა, ქართული ენის ზოგადი დახასიათება. ქეგლ, ტ. I თბილისი. 1950 **დამატებითი ლიტერატურა:** 1. შ. აფრიდონიძე, ჩვენი ენა ქართული, თბილისი, 2002 2. ტ. გურგენიძე, მრავლობითობის კატეგორია პირის ნაცვალსახელებში და მისი წარმოების ზოგადი პრინციპები. Mმაცნე, ელს-2 1984. 114-129 3. ტ. გურგენიძე, სახელის ბრუნვის ფორმათა მიხედვით პირის ნიშნების განაწილება ახალ ქართულში. თსუ ასპირანტთა და ახალგაზრდა მეცნიერმუშაკთა XV სამეცნიერო კონფერენცია. თეზისები. თბილისი. 1969 4. გ. დეეტერსი, არსებობდა თუ არა სახელთა კლასები ყველა კავკასიურ ენაში. ენათმეცნიერების საკითხები. 2002 #2, თბილისი. 5. ა. თაყაიშვილი კაუზატივის წარმოების საკითხი ქართულში. ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, IV თბილისი, 1974 6. ვ. თოფურია, პირისა და ჩვენებითი ნაცველსახელები ქართველურ ენებში. შრომები III. თბილისი. 1979 7. ი. იმნაიშვილი, სახელთა ბრუნება და ბრუნვათა ფუნქციები ძველ ქართულში. თბილისი. 1957. 8. თ. მახარობლიძე, ზედსართავ სახელთა ტიპოლოგიური კლასიფიკაციის შესახებ. ბ. ჯორბენაძის საზოგადოების II სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 1995 9. თ. მახარობლიძე, კლას-კატეგორიათა ნაშთები ნაცვალსახელთა ბრუნებაში. თსუ ფილოლოგიის ფაკულტეტის ახალგაზრდა მეცნიერთა შრომები. IX, 2005

		10. თ. მახარობლიძე ლინგვისტური წერილები –I, საქართველოს საპატრიარქოს წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი. თბილისი, 2009 11. თ. მახარობლიძე ლინგვისტური წერილები – II, საქართველოს საპატრიარქოს წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი. თბილისი, 2010 12. ა. ონიანი, თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენა. თბილისი, 2003 13. ა. ონიანი, ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკის საკითხები, (სახელთა მორფოლოგია). თბილისი. 1989 14. სახელთა ბრუნების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, თბილისი. 1956 15. ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები, ტტ. I-XII 1972-2004 16. ქართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონი, (ვ. თოფურია, ი. გიგინეიშვილი) თბ., 1968 17. ქეგლ – ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი I-VIII ა. ჩიქობავას საერთო რედაქციით. თბილისი. 1950-64 19. არნ. ჩიქობავა, 1939 - არნ. ჩიქობავა, მოთხრობითი ბრუნვის გენეზისისათვის ქართველურ ენებში. თსუ შრომები X, თბილისი. 1939 20. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია. თბილისი, 1965 21. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი. თბილისი, თსუ. 1979. 22. არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში. თბილისი, 1942. 23. ვ. თოფურია, ქართული ენა და მართლწერის საკითხები, თბ., 1965, 1988 24. ა. მარტიროსოვი თანდებული ქართულში, იკე, ტ.I, თბილისი, 1946
13.	თემატიკა კვირების მიხედვით	1. შესავალი. ქართული ენის ფონეტიკის მოკლე კურსი. სიტყვის ფონეტიკური შემადგენლობა; ენის იერარქიის დონეები და მინიმალური ერთეულები; 2. ფონეტიკური პროცესები *სემინარი* 3. მორფოლოგიის საგანი; სიტყვა, მისი ლექსიკურ-სემანტიკური მხარეები. მეტყველების ნაწილები; სიტყვის ფუძე და ძირი, სიტყვის ცვლა, ფლექსია და დერივაცია; გრამატიკული კატეგორიის ცნება, ოპოზიციის ცნება, კატეგორიის მარკირება, ანუ რეფერენცია, წესი და ანომალია; ძირითადი მორფოლოგიური პარამეტრები. *სემინარი* 4. არსებითი სახელის რაობა და ლექსიკურ-სემანტიკური ჯგუფები; მრავლობითობის კატეგორია სახელებში. *სემინარი* 5. ბრუნვები და მათი ფუნქციები, ბრუნვათა რიგი, ბრუნვათა სისტემა ქართულში, კლასიფიკაცია ფუძეთა მიხედვით, ბრუნების ტიპები. სემინარი 6. თანდებულები ბრუნვათა მიხედვით; ლოკალური ბრუნვები. *სემინარი* 7. არსებითი სახელის ბრუნება, თავისებურებანი. *სემინარი* 8. ზედასართავი სახელის რაობა და ჯგუფები; ზედასართავი სახელის ბრუნება ცალკე და არსებითთან ერთად. *სემინარი* 9. რიცხვითი სახელის რაობა და ჯგუფები; რიცხვითი სახელის ბრუნება ცალკე და არსებითთან ერთად. *სემინარი* 10. ნაცვალსახელის რაობა და ჯგუფები; ნაცვალსახელთა ბრუნება; ნაწილაკიან სახელთა ბრუნება. *სემინარი* 11. **შუალედური გამოცდა**

		12. წარმოქმნა, სახელთა შინაარსობრივი ჯგუფები წარმოქმნის ფორმათა მიხედვით, სიტყვათწარმოების ფორმები. *სემინარი* 13. თხზვა, კომპოზიტები, მათი სახეები და კომპოზიტთა ორთოგრაფიის საკითხები. *სემინარი.* *14.* სახელთა სეგმეტაციური ანალიიზი *(სემინარი)* *15. სახელურ ფორმათა თეორიული და პრაქტიკული ანალზი (სემინარი)* ***16. დასკვნითი გამოცდა***